

Inventering av tjäderlekplatser & hur du rapporterar i Artportalen

En lekplats är platsen där tupparnas under våren samlas på en gemensam lokal för att spela på arena. Lekplatsen ligger normalt i centrum av upptagningsområdet, där tupparnas revir möts.

Inventering

Inventeringen av lekplatserna utförs i flera steg:

- Lokalisering av lämplig biotop i karta
- Morgoninventering och spillningsinventering för att identifiera tupparnas spelarenor och ringa in potentiell område för lekplats.
- Kvällsinventering för att observera inflygande tuppar och bekräfta lekplats, samt få mer detaljer om lekplatsens exakta position och antal tuppar.

Ytterligare information kan fås genom övernattning med kvälls och morgoninventering.

Mer utförlig beskrivning på sida 2.

Rapportering i Artportalen

Två typer av rapporter:

- Iakttagelser/observationer under inventering
- Rapport för bedömt lekplatscentrum: Sammanfattningsrapport, normalt efter kvällsinventering med observation av inflygande tuppar och deras positioner. Lekplats måste rapporteras med Aktivitet 'parning/parningscermonier' och med exakta koordinater (nogrannhet <100 m).

Skydd av observationer: Fynd av skyddsklassade fågelarter skyddas automatiskt i Artportalen när de rapporteras med en Aktivitet som är ett häckningskriterie. Fynd utan Aktivitet, eller med Aktivitet som inte är häckningskriterie kan skyddas av rapportören. Tjädern har skyddsklassats av SLU Artdatabanken.

Mer utförlig beskrivning på sida 3.

Inventering

Bra information om hur du kan inventera tjäder, och bilder, finns här:

[Inventeringsmetodik: Hitta tjäderlekplatser, samt råd om hur man bör agera om man hittar tjäderlekplatser](https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2021/09/2-Hantera-tjaderlekplatser-och-dess-upptagningsomraden.pdf)

(<https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2021/09/2-Hantera-tjaderlekplatser-och-dess-upptagningsomraden.pdf>)

Kortfattat:

Inventeringen av lekplatserna utförs i flera steg

1. Lokalisering av lämplig biotop i karta

Leta efter sammanhängande skogslandskap där en cirkel med radien 1 km får plats utan att träffa större bebyggelse, väg eller sjö. Använd t.ex. Skogsstyrelsens kartor ”Skogliga grunddata” (<https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>) för att se flygbild och där du kan se de senaste årens avverkningar, för att göra en bedömning om tillräcklig mycket av skogen finns kvar för att kunna hysa en tjäderpopulation. Tjäder föredrar skog som ger skydd men är tillräckligt gles för att hysa tillräckligt med blåbärsris, vilket ofta är skog med relativ hög andel tall.

Normalt finner man lekplatsen i cirkelns mittpunkt, dvs en dryg kilometer från öppet landskap eller på annat sätt olämpligt tjäderbiotop. Om en lekplats har hittats kan man finna, med samma metod, nästa lekplats ofta drygt 2km från den första förutsatt att biotopen är någorlunda intakt.

2. Morgoninventering och spillningsinventering

Utförs under lekperioden 10/4 – 10/5, omkring kl 07-11 på förmiddagen. Tupparna finns då på plats vid tjäderleken (ofta inom 500 m i mitten och slutet av april) och uppflog av tupp kommer att direkt indikera att vi är i närheten av en lekplats. Området inventeras ofta i sin helhet men med början där lekplatsen teoretiskt bör ligga och med fokus på mindre mossar och våtmarker omgivna av äldre skog. Vi letar efter spillningshögar (med större korvar från tuppar) under träd som är en ledtråd som visar på platser där tuppar tagit nattkvist i närheten av lekplatsen. Även blindtarmstömningar indikerar övernattingsplats. Vi letar efter den karakteristiska spelspillningen som tupparna ger endast ifrån sig under själva spelet. Vid stora mängder av spelspillning på exempelvis en bergshäll eller under en tall kan man vara säker på att en spelplats har hittats.

Registrera iakttagelser såsom tjäderspillning, spelspillning, uppflog, blindtarmstömningar och fjädrar m.m. och deras position med GPS.

Det är bara uppflog av tuppar på morgonen som indikerar närhet av lekplats, men spillningsinventering under denna period kan ske på annan tid än morgonen.

När det är snö på marken kan man också leta efter spår på släpande vingar av spelande tuppar.

Använd observationerna för att identifiera tupparnas spelarenor och ringa in potentiell område för lekplats.

3. Kvällsinventering

När man vet lekplatsens ungefärliga läge görs en kvällsinventering för att få veta mer detaljer om lekplatsens exakta position samt antal tuppar. Med 3-5, eller fler, deltagare. Mellan kl 19-22. Tupparna vid en lekplats kommer inflygande med ett ljudligt brak till lekplatsen varje kväll under spelperioden från solens nedgång och under en timme framöver. Man bör vara på plats i god tid (ca 1 timme) innan förväntad ankomst av tjädrarna för att inte störa och skrämja iväg dem från lekplatsen. Inflygande tuppar bekräftar att man konstaterat en lekplats. Registrera inte en säker lekplats i t.ex. Artportalen innan den har konstaterats genom en kvällsinventering.

4. Övernattning med kväll och morgoninventering

Övernattning på lekplatsen är tidskrävande med övernattning i gömsle mellan ca kl 19.00 – 10.00/11.00 nästföljande dag. Man kan registrera både inflygande tuppar på kvällen, nattspelet samt spelet tidigt på morgonen. Gömslet bör placeras ut ca 1 vecka innan besöket så att fåglarna kan vänja sig.

Rapportering i Artportalen

Mål för inventering av tjäder är att kunna rapportera säker lekplats med en bra bedömning av lekplatscentrum och ungefärlig storlek på lekplats genom uppskatat antal tuppar.

Två typer av rapporter:

- Iakttagelser/observationer under inventering:

Observationer som görs under inventeringen för att kartlägga tjäderns aktivitet och identifiera möliga spelarenor och område för lekplats, som t.ex. uppflog av tuppar på morgonen, spillningshögar under träd, blindtarmstömning, spår av släpande vingar i snön, spillning, fjäder av tupp efter slagsmål.

Släpande vingar, spillning och fjäder efter slagsmål är indicier för spelarena och bör rapporteras med häckningskriterie (Aktivitet) 'parning/parningscermonier', fyndet blir då automatiskt skyddad och döljs från publik visning. Rapporter utan Aktivitete eller en Aktivitet som inte är ett häckningskriterie skyddas inte. Vid många sådana observationer i samma område kan koncentrationen avslöja möjlig lekplats varför du bör själv skydda varje enskild av dessa observationerna.

- Rapport för bedömt lekplatscentrum:

När kvällsinventering med observation av inflygande tuppar resulterat i bedömt lekplatscentrum rapportera detta som en sammanfattning med antal tuppar som kunde räknas och lekplatsens exakta position som kunde bedömas utifrån tupparnas position.

Lekplats måste rapporteras med Aktivitet 'parning/parningscermonier' (häckningskriterie 6) och med exakta koordinater (<100 m noggrannhet, om möjligt gärna mellan 25 - 50 m) för att kunna hittas som konstaterad lekplats i Skogsstyrelsens sökverktyg. God praxis är också att använda kommentarsfält för att ange uppskattat antal tuppar, beskriva mer detaljer om lekplatsens läge, och beskriva annan relevant information.

Häckningskriteriet parning/parningscermonier är i och med kvällsinventeringen avklarat eftersom en del i parningscermonierna just är tupparnas spel, vilket föregås av att tupparna flyger in till nattkvist för att övernatta vid lekplatsen. Häckningskriteriet parning/parningscermonier motsvarar Svensk Fågelatlas' häckningskriterie 6 "Spel och lekar, parning (beteenden som normalt är starkt knutna till häckningsplatsen)".

Skydd av observationer: Fynd av skyddsklassade fågelarter skyddas automatiskt i Artportalen när de rapporteras med en Aktivitet som är ett häckningskriterie. Fynd kan också skyddas av rapportören. Tjädern har skyddsklassats av SLU Artdatabanken.

När vid inventering av lekplats många fynd rapporteras koncentrerat i ett område dock utan häckningskriteriet (dvs rapporter med Aktiviteter som inte är häckningskriterie, eller rapporter utan Aktivitet) så kan det avslöja lekplatsområdet för andra. För att undvika möjliga hot som kan uppstå ska sådana rapporter skyddas av dig som rapporterar.

[Skyddsklassade arter](#): Skyddsklassning av arter innebär att fynduppgifter för våra mest känsliga arter döljs eller diffuseras för att skydda dem mot olika hot som annars kan uppstå om de kommer till allmän kännedom.

Hur du rapporterar:

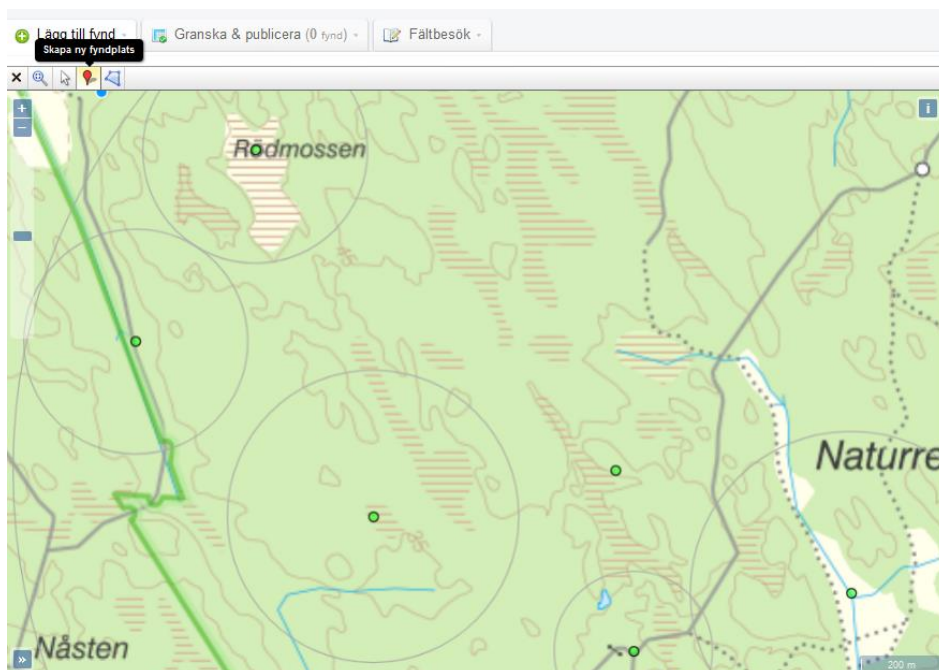
Logga in på Artportalen

Gå till Rapportera

Skapa ny fyndplats – enklast genom att visa karta i helskärm:

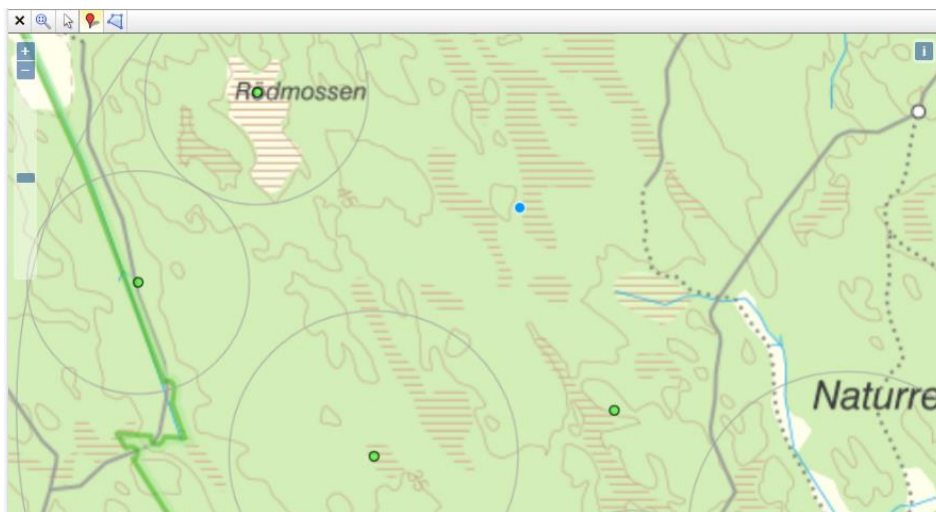
The screenshot shows the Artportalen web application interface. At the top, there is a navigation bar with the SLU logo and the text 'ARTDATABANKEN Artportalen'. Below this is a menu with links: Hem, Rapportera, Sök, Listor, Teman, Media, Hjälp, and Mina sidor. A secondary bar contains buttons: 'Lägg till fynd', 'Granska & publicera (0 fynd)', and 'Fältbesök'. The main content area is divided into two panels. The left panel, titled 'Fyndegenskaper', contains a form for recording find details. It includes fields for 'Artnamn' (with a search bar), 'Infoga datum' (Today, Yesterday, None, Now, Latest), 'Startdatum' (AAAA-MM-DD), 'Slutdatum' (AAAA-MM-DD), 'Starttid' (HH:MM), 'Sluttid' (HH:MM), 'Antal', 'Enhet', 'Ålder/stadium', 'Kön', 'Aktivitet', 'Metod', 'Publik kommentar', 'Privat kommentar', 'Intressant kommentar', 'Ej återfunnen', 'Bestämningsmetod', 'Djup (m)', 'Höjd (m ö.h.)', 'Skydda t.o.m.', 'Längd (mm)', and 'Vikt (g)'. The right panel, titled 'Fyndplats', contains a map view. It has a button 'Karta' and a text box 'Ingen fyndplats är vald. Välj en redan befintlig eller skapa en ny.' Below the map, there are buttons for 'Ny fyndplats' and 'Mina fyndplatser'. A tooltip 'Visa karta i fullskärm' is visible over the map. The map shows a green area with a red dot indicating a find location. The map is labeled 'Hågdalen-Nästens naturreservat' and 'Nästen'.

Zooma in i kartan för att se tillräckligt med detaljer för att skapa ny fyndplats på rätt plats.

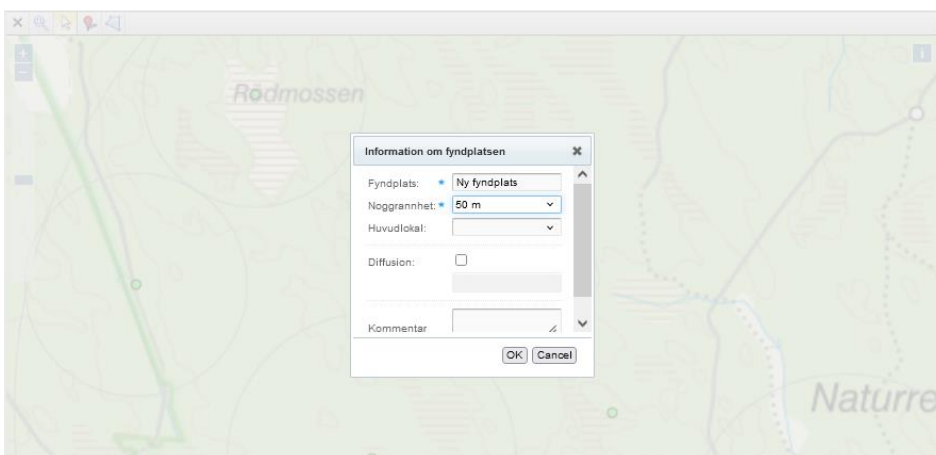

Klicka på röda "Skapa ny fyndplats" symbolen.

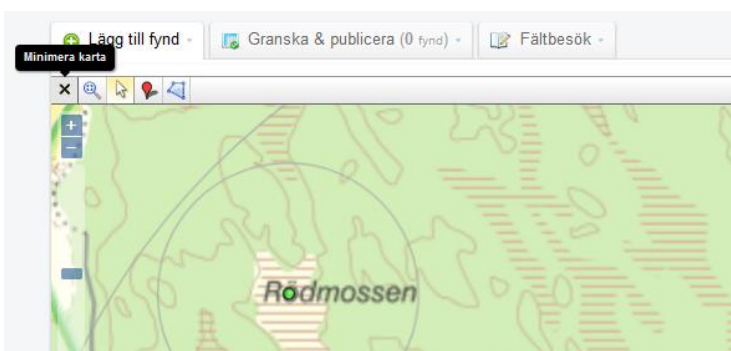
Sedan placera blå punkt på rätt plats i kartan:

Ange noggrannhet:

Minimera kartan för att komma tillbaka till rapportformuläret:

Fortsätt med:

Fyll i artnamn, datum

Välj passande Aktivitet från rullistan och komplettera med text i kommentarsfält, t.ex.

- Aktivitet=färsk spillning och ”spillningshög på ca 50 korvar under träd, på snö efter senaste snöfall för 3 dagar sedan”,
- Aktivitet=obs i häcktid, lämplig biotop, och ”uppflog av tupp på morgonen” (ange även klockslag för fyndet och antal tuppar),
- Aktivitet=parning/parningscermonier och ”spelspillning på hållhöjd”,
- Aktivitet=parning/parningscermonier och ”två tjärtpennor och flertal kropps fjädrar från tupp efter slagsmål vid trolig spelarena”,
- Aktivitet=parning/parningscermonier och ”kvällsinventering, uppskattat 9 inflygande tuppar, bedömt lekplatscentrum”.

Vid observation av spelande tupp bör dessa inte rapporteras med Aktivitet ’spel/sång’ utan istället med Aktivitet=parning/parningscermonier (används för lekande arter, motsvarar Svensk fågelatlas’ häckningskriterie ’Spel och lekar, parning (beteenden som normalt är starkt knutna till häckningsplatsen)’).

Välj skydda t.o.m. – i rullistan för år väl t.ex. 2050 + datum, det går också bra att skriva in ett datum i datumsfältet t.ex. 2050-04-22.

Artportalen

Hem Rapportera Sök Listor Teman Media Hjälp i Mina sidor

Lägg till fynd Granska & publicera (0 fynd) Faltbesök

Instruktioner och hjälp

Fyndegenskaper

Artnamn: Tjäder *Tetrao urogallus* Linnaeus, 1758

Infoga datum: Idag | Igår | Nollställ | Nu | Senaste

Startdatum: 2023-04-22 Starttid: 19:00

Slutdatum: 2023-04-22 Sluttid: 21:00

Antal: Enhet: Ej för vald art

Ålder/stadium: Kön: Aktivitet: parning/parningscermoni Metod:

Publik kommentar: kvällsinventering, bedömt lekplatscentrum, 9 inflygande tuppar

Privat kommentar:

☐ Intressant kommentar ☐ Ej återfunnen

Bestämningsmetod: Ej för vald art

Djup (m): Höjd (m ö.h.):

Skydda t.o.m.: apr 2050

V. mån tis ons tor fre lör sön

13 28 29 30 31 1 2 3

14 4 5 6 7 8 9 10

15 11 12 13 14 15 16 17

16 18 19 20 21 22 23 24

17 25 26 27 28 29 30 1

Fyndplats

ny fyndplats

Karta Ny fyndplats Mina fyndplatser

Favoriter:

Sök fyndplats:

Spara fynd

Spara fynd

Gå till Granska & publicera:

Granska uppgifterna och Publicera fynd